NOVICE
gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti. sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v sredo 28. marca 1855. List 25.

Opomin gospodarjem.

Kakor se sedaj kaže, bode letos sila veliko gosenc in sadno drevje bo veliko škodo terpélo, če jih gospodarji ne bojo začeli že zdaj pridno trebiti. Ker pa en lenúh zamore škodovati celi vasi, je živa potreba, da bi c. k. kantonski poglavarji na to važno stvar svojo pozornost obernili in po županih dali spolnovati tisto postavo, ktera veleva pridno oberanje škodljivega merčesa. Tudi duhovni gospodje zamorejo o tem veliko veliko pripomoči, ako svojim faranom s prav živo besedo naročajo, da naj nobeden, kdor ima kaj drevja, ne zanemarja tega dela. Vémo, da je delo včasih težavno, al gotovo se splača in dobro se splača.

Lepo tedaj prosimo: usmilite se ljubega sadja, da ga ne pokončá požrešna žival! Saj smo že lani dosti skusili: kaj se pravi brez sadja biti.

Čbelarstvo.

Kandirani cuker — čbelna hrana.

Kandirani cuker (kandelcuker, kterega v štacunah za kašelj kupujemo) je po mnozih skušnjah posebno dobra hrana za čbele, kadar jim druzega živeža zmanjkuje. Rumeni kandirani cuker pa je bolji od belega, zato, ker se lože raztopí. Poklada se jim v tacih koscih, kakor jih navadno v štacunah kupujemo. Da pa kosci, kadar manjši postajajo, se popolnoma ne zdrobé in na tla ne padejo, naj se položé na leseno ali drateno mrežico, ali naj se zavijejo s precej močnim papirjem, v kterega se naredé kakor bob velike luknje.

Poglavitna skerb, kadar se kandirani cuker poklada, naj je, da se položí tikoma čbelnega bivališča in tako, da ga množica panja objeti zamore; če je treba, naj se satovje enmalo okrajša.

Na enkrat se ga dá v en panj pol funta ali pa tudi celi funt, in čez 8 ali pa 14 dní naj se pogleda v panj, ali ga je še dosti, ali ga je že zmanjkalo. Tako se zamore vsak dan naj bolje preživiti, dokler ne pride čas, da si pridne čbelice same nabirajo svojo hrano.

Razloček med suho spravljeno ali pa med večkrat zmočeno mervo.

Preteklo poletje smo imeli priložnost dvojno mervo (senó) natanko preiskati: eno, ki je bila v 3 dneh popolnoma suha domú spravljena, — druga je zavolj dežja, ki je vsaki drugi dan bil, 13 dní na senožeti ležala, dokler je bila toliko suha, da jo je mogel gospodar domú spraviti.

Obojna merva je bila na zlo enacih senožetih en dan pokošena, in sicer je druga zato tako dolgo na travniku obležala, ker ravno takrat, ko so jo hotli domú spraviti, se je dež tako ulil, da so jo mogli spet razložiti in po travniku razmetati; potem pa je mnogokrat deževalo skoz 10 dní.

Obojna merva se nam je tedaj pripravna zdéla za natanjčno kemijsko preiskavo. In kaj nam je ta razodela?

V 100 delih	*dobro domú spravljene:*	*večkrat premočene merve:*
je bilo gnjilčnih redivnih stvarí	$7^{3}/_{10}$	$6^{5}/_{1}$
„ „ redivnih stvarí brez gnjilca	54	$49^{3}/_{10}$
„ „ neraztopljive rastlinske žilke	$32^{1}/_{10}$	$36^{5}/_{10}$
„ „ rudninskih stvarí	$6^{1}/_{10}$	$7^{2}/_{10}$
Vsih raztopljenih redivnih stvarí skupaj	$62^{3}/_{10}$	$56^{3}/_{10}$

Razloček je tedaj, da je v zmočeni mervi memo une, ki je koj lepo suha domú spravljena bila, pri 100 delih 9 redivnih raztopljivih delov v zgubo šlo.

Ko se bo zmočena merva živini pokladala, bo pa še veliko manj teknila zato, ker so se ravno naj bolj tečni in tedaj za živež naj več vredni deli po namakanji na dežji pogubili; kar se sladkih (cukrenih) delov tiče, gré po taki dolgi namaki $^{5}/_{6}$ tistega sladkora v zgubo, ki ga ima merva spervega v sebi.

(Stöckhardt's chem. Ackerm.)

Bera zeliš.

Govorili smo nedavno v „Novícah“ od malih obertnij, kterih bi se lotiti utegnili kmetje pozimi, ali ko poljske dela prenehajo, da bi — razun dohodkov iz poljodelstva in živinoreje — tudi po tej poti si kaj prisluževali, ter svoj reven stan si poboljšali. Povedali smo takrat od mnogih majhnih obertnij, pa ne od vsih — to bi bilo tudi nemogoče; tukej hočemo pa omenjenemu pomenku še nekaj dostavljati, namreč govoriti od nekega opravila za pridne ljudí na kmetih, ktero je ravno tako lahko kot prijetno, pa donaša vendar kaj gotovega na dom. Opravljati utegnejo to delo fantje pa deklice, posebno pastirji po ledínah in polji. To lahko opravilo ali ta mala obertnija je bera zeliš.

Potrebujejo namreč lekarji, zdravniki in obertniki mnogo raznih zelín in trav, ktere ali pri nas rastejo, ali ktere od inostranskih dežel dobivajo. Tukaj hočemo govoriti le od takih rastlin, ktere pri nas rastejo, ali od domačih zeliš in njih pojedinih delov: ker priprosti kmet utegne le domače in njemu znane zeli nabirati. Nabiranje zelín pa ni težavno, temoč lahko pa koristno je opravilo.

Govorili bomo najprej od zdravilnih rastlín, potem od nekterih zeliš, ktere so obertnikom potrebne, in poslednjič omenimo še nekterih rastlin, ktere ljudje rabijo za hišne ali tergovske potrebe. Ob enem hočemo povedati kdaj, kje in kako gré zelinje nabirati, pa tudi kako z nabranim ravnati, da se dobro in zdravo hrani in tako spečati zamore.

Mnogo zeliš, kterih lekarji ali zdravniki potrebujejo, raste ali po tako imenovanih botaniških vertih ali v ogradah posameznih gospodarjev. Kako te zeliša gojiti in rediti, učí vertnarija; tedaj se ž njimi le vertnarji pečajo; torej ne govorimo od rastlin, ktere po vertih rastejo in kjer se lahko tergajo. Vendar rastejo vertnarske zeliša nesejane in neobdelane

tudi drugej, po polji, gorah in planinah. Lekarji in zdravniki obrajtajo take poljske, posebno planinske zeliša še bolj, kakor vertnarsko umetno izrejeno zelenjad: kajti perve imajo več zdravilne moči v sebi, kakor une, tedaj so kot zdravila tudi krepkejše od unih. Take zeliša naj berejo tedaj ljudjé po kmetih!

Marsikdo, ki rad zelišari, utegne prašati: „kakošnih zelíš potrebujejo pak lekarji, da bi jih mi brali, pa donašali njim?“

Odgovarjamo tole:

Lekarji in zdravniki potrebujejo iz rastlinstva mnogo mnogo stvarí. Tù sem spadajo razne trave in zeline, cvetlice, lesovi, skorje, korenine, sadje, semena ali zernje, smole, med in vosek, rastlinske solí itd. Od posameznih teh — se vé da domačih rastlín hočemo tedaj nektere imenovati, pa le take, ktere kmetje poznajo, ktere po naših krajinah rastejo, ktere tedaj ljudjé lahko poiskati in brati zamorejo.

Izmed perja in trav so lekarjem in zdravnikom potrebne: Čantara ali svederc, čerlenka, divja cikorija ali pripotnik, metlika, pélin, beli slez, trubelika, volčja jagoda, čbelna ljubica ali melisa, cveteči materinčjak, metica in poprova meta, miloduh ali ožepek, orehovo listje, močirna detelja, roman, ruta, šetrajka, babja dušica, vratèč, regrad, veronika, jelenov jezik, pljučnik, podbèl, rudeči naperstnik, rožmarin, slezica, kopriva, omej ali urajnica, žobej, zobnik.

Izmed cvetja in cvetečih zelíš: Bodeča borga, čudenica, male in velike gamilice, sivka, divji mak ali purpelica, majkina dušica, roman, vratèč, vertnice, bezgovo in lipovo cvetje, timjan, lučnek, modriš, ternjolica ali černi glog in drugo cvetje.

Izmed lesov: Brinjevina, hrastovo ohmetje.

Izmed skorij: Skorja divjega kostanja, volčjega koréna, brestova in hrastova skorja, robine in tako dalje.

Domačih korenin potrebujejo lekarji sila veliko. Take so: Broč, divja dina, gorec, čudenica, kolmež, beli slez, hren, križatica ali prostrel, metlika, praprot, kopitnik, torica, volčja jagoda, pripotnik, olant, oman al tolški korén, šteznik, zvišč, pirika, čemerika, teloh, sladčič, gladiš, peteršilj, regrad, trebelika, divja vinika ali hostna čerlenka, virh, zôbovec in še mnogo drugih korenin.

Izmed sadja so lekarjem ugodne: Aptove in brinjeve jagode, bezgovo grozdje, suhe češplje, černe gloginje, maline, murve, ribizi.

Izmed semen: Ber, koper, lesiček, onež, kum, čebuljice in seme podleskovo, lan, gorčica, žobnik, nezreli laški orehi, vodeni poper, makovke in makovo seme, tičje prosó itd.

(Dalje sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

Slovenščina v starem času.

Spisal P. Hicinger.

4. Kako je stala sedanja slovenska zemlja ob času Rimljanov?

(Dalje).

b) Panonija je bila v izhodu od Norika in Istrije; proti severju in jutru jo je mejila Donava, in proti jugu Ilirija z Dalmacijo in Liburnijo. Bolj natanko je tukaj prašati za mejo proti Istrii in Liburnii z Japidijo, ktero Ptolemej steguje do hribov „Mons Albanus“ ali „Albius“ in „Baebii montes“. „Mons Albius“ je Snežnik in drugi hribje pri Ložu in Cerknici, kteri se v severji s Hrušico sklepajo, v jugu pa konce proti horvaškemu Kleku pošiljajo; na tiste hribe tudi Schönleben namerja, ko govorí od Japodov, med ktere zemljopisec Strabon tudi tisti hrib na ravnost postavlja. „Montes Baebii“ so bribje, kteri gredó po sredi vojaške granice proti Dalmacii; tako terdi zgodovinar Farlati v svojem Illyricum sacrum, tako kaže zemljopisna stopnja, pod ktero jih Ptolemej stavi. (Če veljá Terstenjakovo razlaganje za „Babje gore“, se s tem tudi snida véra od shodišča copernic na Kleku [1]).

Po takem je od sedanje slovenske zemlje k Panonii spadala Štajarska na izhodni strani od Plača in Pohorja, zemlja ogerskih Slovencov in Kranjska na dolenski strani z ljubljansko in verhniško okolico, ktera se je pa poslednji čas z Gorenskim vred k zdaljšani Italii prištevala. Stanovavci poleg Drave so bili Sereti, morebiti tudi še Serapilli, poleg Save in Kerke pa Latobici. (Morebiti na Latobike še opominja skrivni latovski jezik). Večje mesta v tem delu so bile: Petovio Ptuj, Rogando Rogatec, Noviodunum, pri Kerškem, Praetorium Latobicorum, pri Trebnem, Aemona Ljubljana, Nauportus Verhnika, ktero zgodovinar Vellej Panoncom prilastuje, dasiravno je bila izvirno tavriško naselišče. Pozneji čas se je zemlja pod Dravo in poleg Save imenovala Savia, ter je imela lastnega oblastnika in poglavno mesto Siscia, Sisek; k Savii je spadala Štajarska južnodravska in Kranjska dolenska [2]).

c) Ilirija z Dalmacijo, Liburnijo in Japidijo se je v severji dotikala Panonije, v izhodu Misije, v jugu Macedonije; proti zahodu ji je bilo jadransko morje in Istrija. Japidija je bila severna stran Ilirije, ki se je pa pozneji čas pod imenom Liburnije gubila; primorska reka Arsia, Raša, je delala naravno mejo proti Istrii. Od slovenske zemlje, ako se njene meje jemljejo po g. Kozlerjevih naznanilih [3]), je pod Japidijo spadal del notranje Kranjske z ložko in cerkniško okolico in Pivko, in del severne Istrije, sedanje selišča Čičev. Tukaj na obeh straneh hribov so stanovali Japodi, tukaj ste bile zavoljo boja z Rimljani slavne mesti Metullum, Metle in Terpo, pri Ložu. Mesta Tarsatica, pri Reki, Arrupium in Avendo, med Senjem in Siskom blizo Modruša, so že na horvaški zemlji iskati, kakor kaže Peutingerjeva tabla, in Antoninov potopis [4]).

d) Italija z Istrijo in Karnijo, ktera se je pozneje v imenu Venecije gubila; ta del Italije se je v izhodu dotikal Ilirije, in v severji Norika. Naravno mejo proti Noriku so delali hribje, kteri so se „Mons Ocra“ ali „Alpes Juliae“ imenovali, in so v širjem pomenu sedanje juliške in karniške planine obsegali, razun teh še „Mons Carusadius“, to je Kras. Istrijo pa je od Karnije ločila sloveča reka Timavus pri Divinu, in Karnijo od Venecije Tilaventus, Tagliamento, Temenica. Od sedanje slovenske zemlje je tedaj k Istrii spadal del notranje Kranjske z vipavsko in idersko dolino, in pred ko ne z nekaj Krasom, in del severne Istrije s teržaško okolico, h Karnii pa goriška in svet furlanskih Slovencov s kanalsko dolino. V Istrii so bile mesta Tergeste, Terst, Aegida, Koper, in v Karnii Castra Ajdovšina. Zunaj sedanje slovenske zemlje pa so prav za prav že bile v Istrii še mesta Parentia Poreč, Pola Pule, Piquentum Buzet; potem od Japidije mesti Albona Labin, Flanona Flamin; in otoka Curicta

[1]) Ptolem. l. II. 15. Strabo l. VII.
[2]) Plin. „Hist. nat.“ l. III. 28. Ptolem. l. III. 1. Vell. Paterc. l. II. Notitia imperii occid.
[3]) Koledarček slovenski leta 1855, str. 45.
[4]) Ptolem l. II. 17. Appian. bell. illyr. Tab. Peutingeriana ed. Scheib.

Kerk, in Apsorus Kres; potem v Karnii: Aquileja, ktera se je svoj čas drugi Rim štela, in Forum Julii, Čevdat ali staro mesto *).

To razlaganje saj po večjem kaže, da se s starimi narodi poleg Drave, Save in v jadranskem primorji ob časih Rimljanov ni vse spremenilo; z mejniki in mesti, s hribi in vodami vred je še zmiraj kaj prejšnjih življev utegnilo ostati. (Dalje sledí.)

Kratkočasno berilo.

Kersting vidi s persti in sliši z roko.

(Iz Lista.)

Slepi Kersting je mogel v mladosti, dokler je še vidil, večkrat hoditi skozi podzemen hodnik. Od straha je večkrat mežal skozi gredé. In tù zapazi nekaj, kar mu je pozneje, ko je bil oslepel, zelo na korist bilo. Namreč, kadar koli se je v onem hodniku kaki tverdi stvari približeval, občutival je vselej po celem telesu neko vročino. Naprej poskušaje dognal je dotle, da se v tàmi nikoli ob nič udaril ni, in je pozneje v svoji slepoti sem tam hodil brez najmanjše nevarnosti.

Kersting je v slepoti več sostavkov o gospodarstvu spisal in čital je tipaje debelo tiskane knjige. Pismo je najpred dobro sam za-se otipal, in potle ga je gladko čital. Al da zelo tanek čut je naenkrat izgubil, in to ravno v to jutro, ko je vid zadobil. Po njegovih besedah so mu postali persti hipoma kakor gluhi, in občutil je tako serbenje tam, kakor bi mu bile ravno pred rane zarastle. Več dní si s perstmi nikake rečí ni dotakniti upal, in v jednomer jih je mel, in potem oni čut popolnoma izgubil.

Dokler je slep bil, si je kratil čas tudi s tim, da je na vertu rože sadil, drevje cepil, klinčke presajal itd. Vsako jutro je obiskoval svoje drevesa in sadike, skerbljivo jih je šlatal, in je znal tipoma barve na cvetji, in popke na drevji natanko razločevati. Pozneje ga še drugo zlo zadene, da je oglušel. Al tu je opazil, da razni glasovi v njem tudi različne občutke izbujajo. Zaprosi tedaj svojo ženo, da mu celo abecedo najprej po versti na roko izgovorí, in potem brez verste. Pri vsakem glasu je občutil nekaj posebnega, ko se je ponavljalo, kolikorkrat se je glas izgovoril. Po tem potu se je s časom naučil, da se je s svojo ženo pogovarjal, ker je ona le njegovo roko vzela, pa nesla pred usta in počasi govoreč na njo dihala. Ko mu je pervikrat abecedo pravila, bilo mu je pri glasu r, kakor bi se mogel zadušiti. Serce se mu skerči, jame se na celem telesu tresti, zakričí in strahoma spregovorí: ah! za Boga, kaj počenjaš z menoj? In pozneje je ravno to občutival, tako, da se je žena, kolikor mogoče; tega glasú ogibati, ali vsaj ga lagše izgovarjati morala. Dokler je bil slep in gluh, bil je skoraj vedno vesel in imel je prav razsvitljene misli.

Potopis vodene kapljice.

I.

Tamna noč je pokrivala nemirno morje. Kaplje razkačene vode so skakljale, prekucovale se, tulile, kregale se; jokale in smejale se tudi vmes. Nekterim od njih je bila pa že njih sorodna družina predolgočasna in te so si kaj boljega želele. — Dan napoči in kmalo je prijazno sonce černe oblake in tamno noč pregnalo. Tudi ni veliko časa preteklo, da je sonce že visoko na jasnem nebu stalo in nemirno ljudstvo tam doli v mokrem kraljestvu ogrevalo. Naša lahkoživka komaj gorkoto sončno začuti in jasni zrak zagleda, kteri se je kakor drugi ocean nad njo razprostiral, že zaželí v te daljne kraje podati se in bližej dobrotljivega vira vsega življenja priti. S solznimi očmi zdihuje proti soncu in ga usmiljenja prosi. — Komaj sonce nje pri-serčne prošnje zasliši, že pošlje hitro do nje eno pest kaj vročih žarkov, kteri so kaj naglo do nje dospeli.

Naglo se vzdigne naša kaplja, ktera je že dolgo želela, novega kaj viditi, in hití nakviško. Da bi ji pa dolgi čas ne bilo, so prijazni žarki več njenih sestric sabo odpeljali. Pa komaj se vzdignejo že zapazijo, da ena druge ne vidijo. Pa vendar so se veselo dalje in dalje peljale tako visoko, da se je vsim že v glavi vertilo; pa si vendar niso dale počitka. „Visočeje, le še, le še visočeje“, so bile njih edine besede. Pa glej! kmalo potem pridejo do neke zračne reke ali toka, v ktero vse kakor žabe poskačejo in se dalje odpeljejo. Zdaj se niso več nakviško, ampak proti severju peljale. Vidile so ptuje mesta in vasí, neznane dežele in otoke. Naša kaplja bi bila rada svoji tovaršici, ktera je tik nje plavala, svoje začudenje razodela, pa je vidila ni. V starem stanovanji si ni nikoli mislila, da je toliko suhega in toliko mest in vasí na zemlji. V tacih mislih je že deleč proti severju priplavala in ni zapazila, da je že sonce blizo hriba. Ko je pa sonce popolnoma za večerne hribe se skrilo, ji je bilo kaj tesno pri sercu. — „O, kako je mraz“, zdihne, „ko bi le do zemlje mogla, doli je gotovo gorkeje! Ko bi bil le kak zelen germiček ali kaka krasna rožica tukaj, da bi pod streho prenočiti zamogla. Tako mi ni prestati!“

Komaj to izgovorí, se že začne proti zemlji pomikati s svojimi nevidljivimi sestricami. Kolikor nižje pride, toliko težje se čuti. Še deset korakov in ona sede na popek neke rožice, ktera se ravno razcveta. Rada ji ta vrata odprè, in vesela kapljica smukne v novo prebivališče, se ogleda, si posteljo napravi in tiho zaspí.

(Dalje sledí.)

Novičar iz raznih krajev.

Ministerstvo denarstva je določilo, da naj se zastale vplačila prostovoljnega deržavnega posojila ravno tako eksekvirajo, kakor deržavni ali občinski davki. Vendar naj politiške gosposke s podučevanjem in z živo besedo si prizadevajo, da ne bo potreba se tacih silnih sredstev v ta namen posluževati. Ako taisti, ki se je za ta dolg zavezal, na kant pride, brez da bi bil vse poplačal, naj se po zagotovilu ali kavcii seže. Ako je vzrok neplačanja njegova začasna nezmožnost, naj se nižje uradnije na vikše oblastnije z nasveti obernejo, da bi mu bil začasen odlog plačila brez uštetve zamudnih obrest dovoljen. Le pri očitnem protivljenji se ima proti zamudniku po celi ojstrosti postave ravnati. — Dalej je ministerstvo denarstva določilo, da se na listih porabljene štempeljnove marke tudi tistikrat zmenjati smejo, ako ni po postavah zapovedani štempelj na list pritisnjen bil. Ravno to veljá tudi, če pri listih s tacimi markami perva pisana čerta ne gré čez štempelj, ali če clo v kolek štempeljnove marke seže, ako niso drugač sumljive. — Pomenki poslancov na Dunaji zavoljo pretresa poglavnih podlag, na ktere bi se imel mir opirati, so vsaki drugi dan. Končani bojo 2. aprila z glavno sejo. Oba rusovska poslanca se pri tem zboru nek prav pomirljivega duha kažeta. — Na Dunaji se dokaj govorí, da se bosta naš cesar in pa francozki mesca aprila snidila. — Kdaj jo bo Napoleon v Krim odrinil, se nič ne vé, to je gotovo, da ga francozka cesarica ne bo tje spremila. Ona noče, da bi ljudjé mislili, ako bi s svojem možem šla, da je to le pot za kratek čas. Pa tudi Turki so se nek zlo prestrašili, ko so zaslišali, da bo francozka cesarica k njim vas prišla. Kako jo sprejeti, ker jim njih véra prepové, žensko s tako častjo sprejemati, kakor cesarici gré! — Vse očí zdaj gledajo na novega rusovskega cara. Zanimivi je toraj odgovor, kterega je poslancom petrograških plemenitnikov dal, ko so mu volitev poveljnikov deželske vojske na znanje dali. Tako se glasí: „Zarotim se, svojim sovražnikom ne pesti rusovske zemlje prepustiti. Branil bom domovino daljnih napadov, in roka naj mi vsahne, če

*) Ptolemej l. III. 1. Plin. „Hist. nat.“ l. III. 22. 23.

podpišem svoje ime pod pogodbo, ktera bi narodsko čast v nar manjši stvarici žaliti utegnila". — Na Poljskem povsod tudi v nar manjših vaséh vse mergolí rusovskih vojakov. Pa kjer zdaj eni odidejo, že drugi pridejo, se ne more povedati, koliko je ondi armade. To je gotovo, da Rusi Poljakom ne zaupajo, in da so pripravljeni vsako poskušnjo Poljakov, rusovsko vlado otresti, koj v začetku zatreti. — Pruska vlada se sočutju za Rusijo ne odpové. Poslanci v drugi zbornici v Berolinu s to politiko kralja niso zadovoljni, sklenili so mu v imenu zbornice v posebnem pisanji svoje misli zavolj nevarnosti njegove politike razkriti, in ta predlog je bil le s 117 glasovi zoper 104 overžen. — Ko so sultanu smert Nikolaja na znanje dali, je stal nekoliko časa vès osupnjen, potem je rekel, se proti Meki obernivši se: „Bog je velik in milostljiv. Jez se ne pregrešim, ako svojega sovražnika in sovražnika mahomedanske vére v sercu pomilujem. Allah (bog), kteri je roba vstvaril in kneza, naj mertvemu prizanese njegove grehe". — V Krimu se Angličanom dobro godí. Zdaj imajo obilo živeža. Rusi v Sebastopolji so na dan, ko so smert Nikolaja zvedili, s streljanjem nekoliko odjenjali; to je bilo nek vpervič, odkar obseda Sebastopolja terpí, da so topovi nekoliko potihnili. Francozi že svoje nove rakete, od kterih si velik vspeh obetajo, poskušajo. Rusi so spet 5 vojniških bark v obramko luke potopili. Oba mlada cesarjeviča sta se iz Krima v Petrograd 6. dan t. m. vernila. Menšikov v javnem razglasu pohvaljuje hrabrost mornarja Ignacija Ševčenko, kteri je svojega častnika smerti rešel, ker se je pred-nj postavil, da so oblice iz francozkih pušk na častnika namerjene, truplo mornarja zadele in ga usmertile. — Sardinci so za vojsko v Krimu gotovi, v začetku aprila se bojo v Genovi na barke podali. — Tudi španjska in portugaljska vlada bodete nek kakor sardinska Angleže in Francoze v vojski zoper Rusa podpirale. — Razpor med tesinsko in austrijansko vlado je poravnan. Tesinska plača izgnanim kapucinarjem za odškodovanje 115.000 frankov, in Tesinčanom je dovoljeno sopet v Lombardijo priti in se tam naseliti. — Na Francozkem se zdaj skušnje delajo z novo kovino (Metall), ktera bi celó železo spodriniti utegnila. Ta kovina se zove Aluminium, in je poglavitni obstojni del ilovnate zemlje. Več je je toraj na zemlji kot železa. Zraven se lesketá, ne rijaví, je toraj srebru in zlatu enaka, in kovati se dá kot železo. Francozki kemikar Deville, kteri se je pervi trudil, to kovino v vsakdanjo rabo vpeljati, je bil za tega voljo v vitežki stan častnega reda (Ehrenlegion) od Napoleona povzdignjen. Zdaj si on po povelji cesarja prizadeva, iz te kovine posebno vojaške orodja izdelovati. Prednost te kovine pred železom tudi v tem obstojí, da je lahka kot steklo, le dvakrat težji od vode, uno pa sedemkrat.

Zastavica zastran toplíc pri „Kopačnici" rešena.

Kdor iše, najde, kdor praša, zvé. Mikalo nas je od toplíc pri „Kopačnici" kaj več zvediti; gosp. Lauter so bili tako dobri nam povedati, kar oni od teh toplic vejo, gospod rudninski oskerbnik M. Pirc pa so nam popolnoma luč prižgali, hvala jim zato! Sledeče so nam unidan pisali: „27. febr. sem potoval iz Cerkne čez Ulče (tako imenovano sedlo) in po Kopačnici proti Trati. Memo toplíc gredé se spomnim pogovorov v 13. listu „Novíc", ter merim toploto studenca: unanji zrak v senci je imel 1.5 stop. toplote po R., Kopačnica (potok) 6. toplíce poleg Kopačnice pa na vsih krajih, pri sredi in okoli in okoli povsod 16.25. Kaj več od teh toplic pa lahko zveste v Haquetovi „Oryctographia carniolica" v 2. delu na str. 169 itd." Vzeli smo tedaj Haqueta v roke in našli njegov popis teh toplíc, ktere je v letu 1769 dvakrat kemijsko preiskaval; toplota njih 2. aprila 1779 je bila $17\frac{1}{2}$° R., obstojnih delov v gazji podobi ni nobenih zapazil, tudi železa in žvepla ne; bila pa je toplična voda za en grad težja od čiste destilirane. Ko je zajetih 12 funtov te vode dal nad ognjem shlapeti, je na dnu ostalo 12 granov neke sivkaste soli, v kteri je bilo naj več solnih drobcov. Iz tega je očitno — pravi Haquet — da so te toplice prav dobre za kožne spušaje (lišaje itd.), in skušnja je učila, da v tisti mertudnosti in treseliki, ki jo nareja živo srebro v človeških udih, imajo posebno moč te toplice, v kterih so se bolni delavci iz Idrije radi kopali, ko so še rudo živega srebra v retortah topili in po tem zlo bolehali. Zategavoljo je bilo tudi majhno poslopje poleg toplíc takrat napravljeno, kterega poslopja pa zdaj več ni. Pravijo, da ta vrelec je bil nekdaj še topleji; morebiti se mu je poznej kak merzel studenec pridružil, ali pa pod zemljo ni več tistega ognja, ki je nekdaj kuhal to vodo". — Tako piše slavni Haquet. In kaj imamo zdaj mi od tega, da to vémo? Toliko, da tisti bolniki, ki navdani od živega srebra (merkura) so morebiti zastonj že povsod pomoči iskali, bi jo utegnili tukaj najti.

Ravno ko smo imeli ta spis v tiskarnico poslati, nam doíde pismice gosp. fajmoštra Hueber-a iz Stare Oslice, v kterem nam naznanjajo, da ondašnja okolica ima nekaj veliko bolj važnega, kakor je omenjeni vrelec, kar pa je dosihmal še tudi zanemarjeno, akoravno bi utegnilo marsikakega dobička donašati, in to je marmor, še bolj pa šibra (ploše). Častiti gosp. fajmošter so obljubili o tem kaj več povedati.

Res dobrovoljka.

„Viribus unitis".

Naš apostelj svet Ciril!
Naš apostelj svet Virgil!
Kdaj sem slišal perve glase,
Druge slišal druge čase.

Pač zavisti v raji ní,
Ko se ta pred tem glasí:
Pa na zemlji ni pravica,
Kadar se molči resnica.

Se ravna zamuda zdaj,
Družtvo zbrano je tedaj
Svetemu Mohoru v slavo
Za pobožnih knjig napravo.

Sem pa mislil: „Bil je mar
Sveti Mohor slovničar?
Znal je samo uk veseli,
Znal je sveti evangeli".

„Tu pa kdo ko iz slovnice
Učí vseh jezikov se!
To ni svetega Mohora,
To bo žalega razpora".

Zdaj pa me razveselí
Glas, ki budno krog hití:
„Razna moč se bo združila,
Delo važno doveršila".

Pismo sveto, ki delí
Eno vero zemlji vsí,
V enem duhu se tolmači,
Se beseda tudi enači".

Res da čerka le morí,
Da le duh duha živí;
Kot telo pa duši služi,
Tak se čerka z duhom druži.

Znojemski.

Serčna zahvala

visokočastitemu gosp. kaplanu Ignaciju Podobniku!

Ker smo slišali, da tudi v druzih krajih so že šolarji se očitno v „Novícah" zahvalili svojim gospodom učiteljem; tedaj tudi nas serčica ženó Vam prečastiti Gospod! prav lepo se zahvaliti za veliki trud Vaš, ki ga imate že skoz dve leti z nami, — za ljubezen Vašo, s ktero zasajate v nas sv. keršanski nauk pa nas tudi brati, pisati in rajtati učite. Vam se imamo za vse dobrote zahvaliti, ki jih šola daruje mladini! Vi nas kličete kakor dober oče k sebi, da deležni postajamo vsih tistih lepih naukov, kteri nam bojo k dušni in telesni sreči kadaj. Naj Vam mili Bog poverne vse, kar ste nam že dobrega skazali in nam gotovo še boste v prihodnji novi šoli! Naše prizadevanje pa bo vsaki dan se tako obnašati, da zaslužimo Vašo zadovoljnost!

Šolarji v Polhovem Gradcu.

Stan kursa na Dunaji 26. marca 1855.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	$82\frac{1}{4}$ fl.		Esterhaz. srečke po 40 fl.	$83\frac{1}{2}$ fl.
	$4\frac{1}{2}$ „	71 „		Windišgrac. „ „ 20 „	$29\frac{1}{2}$ „
	4 „	$63\frac{3}{4}$ „		Waldštein. „ „ 20 „	29 „
	3 „	50 „		Keglevičeve „ „ 10 „	12 „
	$2\frac{1}{2}$ „	41 „		Cesarski cekini.	5 fl. 51
Oblig. 5% od leta 1851 B		95 „		Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 46
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		73 „		Suverendor	17 fl. —
Zajem od leta 1834 . . .		$218\frac{1}{2}$ „		Ruski imperial	10 fl. 2
„ „ 1839 . . .		119 „		Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 25
„ z loterijo od leta 1854		$104\frac{3}{4}$ „		Angležki suverendor . .	12 fl. 22
„ národni od leta 1854		$86\frac{7}{8}$ „		Nadavk (agio) srebra:	na 100 fl. $26\frac{1}{2}$ fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju / v Gradcu, 24. marca 1855: **83. 47. 17. 20. 9.** / **53. 49. 15. 57. 27.**

Prihodnje srečkanje bo v Gradcu in na Dunaji 4. aprila 1855.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.